

Universiteitsdemocratie komt van onderaf

Eden Young,
PhD-kandidaat en FNV-lid

Organize the RUG, het netwerk van vakbondsleden aan de Rijksuniversiteit van Groningen, bouwde zich op rond verschillende thema's: sociale veiligheid, Palestina en verzet tegen bezuinigingen. Nu de RUG de (beperkte) universitaire democratie buitenspel zet, komen ze in actie.

■ Medewerkers van de RUG en Hanzehogeschool tijdens de staking van 18-3-2025.

Eind maart 2025 stelde het College van Bestuur (CvB) van de RUG een externe procesmanager aan om een vergaande herstructurering van de universiteit te onderzoeken. Het CVB sorteert voor op een fusie van meerdere kleine faculteiten. Deze plannen worden voorgesteld onder het mom van 'wendbaarheid', maar lijken ook een reactie te zijn op de bezuinigingen op het hoger onderwijs van het vorige kabinet. Het fuseren van kleine faculteiten zou een hoop personeel overbodig maken.

Verschillende faculteitsraden stuurden het CvB brieven waarin zij hun verzet tegen de fusie onderbouwden. Pas na aandringen van de Universiteitsraad kwam er een reactie op deze brieven, niet in de vorm van concrete antwoorden op de vragen en zorgen van de raden, maar een aankondiging van vier 'dialoogsessies'. Deze zouden ertoe dienen om 'vragen, zorgen en bezwaren bespreekbaar te maken, betrokkenheid te creëren voor, en ideeën op te halen over de toekomstige organisatie'. Dit was echter niet de ervaring van de werknemers en studenten die deze sessies bijwoonden. Vragen bleven onbeantwoord, oppositie tegen het voorstel werd weggevoerd en deelnemers bleven achter met een gevoel van machteloosheid.

Referendum

Organize the RUG, een grassroots initiatief voor het opbouwen van arbeidersmacht aan de universiteit, vond dit zorgwekkend. Bij gebrek aan officiële kanalen voor medewerkers en studenten om inspraak te hebben op dit vraagstuk, besloten wij een symbolisch referendum

te houden. Als jij mocht stemmen op het herstructureringsvoorstel, zou je dan vóór zijn? Daarbij bevatte het een enquête met vragen over de ervaring met het besluitvormingsproces rond de herstructurering en het democratische proces van de universiteit als geheel.

432 medewerkers en studenten hebben uiteindelijk aan dit referendum meegedaan. Toen hen werd gevraagd naar hun stem over het voorstel, gaf slechts 11,6 procent van de respondenten aan 'voor' te zijn, terwijl 57,9 procent tegen het voorstel stemde. Dat 27,5 procent van de respondenten aangaf meer informatie nodig te hebben, wijst er ook op hoe onduidelijk dit proces is geweest. Bovendien vroegen we naar ervaringen met deelname aan de zogenaamde 'dialoogsessies' met het CvB, die door 112 respondenten werden bijgewoond. De meerderheid van hen gaf aan dat er geen daadwerkelijke dialoog plaatsvond, maar dat het een oppervlakkig gesprek was met weinig ruimte voor kritiek of vervolgvragen. Eén respondent vatte het als volgt samen: 'deze bijeenkomsten zijn niet veel meer dan een beetje democratisch vernis voor een besluit dat al genomen is'. Een uitgebreide analyse van de resultaten is op de Organize the RUG website gepubliceerd, waaronder een overzicht van de voorstellen over democratisch beleid waar medewerkers en studenten zelf mee kwamen.

Uit de resultaten van de enquête en het referendum komen twee zaken naar voren. Ten eerste is het personeel in Groningen enorm betrokken en toegewijd aan de

democratische waarden van deze universiteit. Ten tweede geven medewerkers en studenten om de toekomst van de universiteit en beschikken zij over de expertise en de toewijding die nodig zijn om deze vorm te geven.

Hoewel het bestuur het besluit over de herstructurering van de faculteiten heeft uitgesteld, blijft het voorgestelde plan dusver ongewijzigd. Dit idee is niet door de universitaire gemeenschap zelf aangedragen; het wordt van bovenaf opgelegd. Ondanks de vele brieven van de verkozen me-

dezeggenchapsorganen, waarin wordt opgeroepen tot een grondige herziening van de plannen, een deugdelijke toelichting op de motivering ervan en een duidelijk beeld van de financiële gevolgen, blijven vragen onbeantwoord en blijven de plannen ongewijzigd: herstructureren en fuseren.

Democratie in crisis

De herstructurering van onze universiteit is niet de enige belangrijke beslissing waar we voor staan. In een rap militariserende samenleving vormt de universiteit geen uitzondering. Zo biedt de RUG studenten nu de mogelijkheid om zich voor hun minor in te schrijven voor de reservistenopleiding van het leger en het voorgestelde 'Security Campus'-project houdt in dat onderwijs en onderzoek worden verplaatst naar een oude legerbasis in Drenthe. Onlangs heeft de RUG de Aletta Jacobsprijs uitgereikt aan luitenant-generaal Elanor Boekholt-O'Sullivan (en thans minister) voor haar verdiensten in het Nederlandse leger. Hierbij werd het pacifisme van Aletta Jacobs volledig terzijde geschoven. Deze beslissingen worden genomen door benoemde bestuurders, niet door gekozen vertegenwoordigers, en medewerkers en studenten krijgen er niets over te zeggen. Waar dit toe kan leiden, zien we in de Verenigde Staten met Trump's aanval op de universiteiten.

Om dit aan te veranderen zijn meer dan slechts kleine aanpassingen nodig. Er is een dringende behoefte aan hervormingen die daadwerkelijk democratische bestuursvormen in het hoger onderwijs mogelijk maken. De reacties op de enquête bevatten een uitgesproken verlangen naar een democratische universiteit: bestuursystemen die de macht herverdelen, de verantwoordingsplicht versterken en personeel en studenten een beslissende stem geven. Dit omvat concrete maatregelen zoals de rechtstreekse verkiezing van decanen en andere leidinggevende functies, in plaats van aanstelling door een bureaucratisch orgaan. Dit is geen radicaal idee, maar de uiting van het verlangen naar echte invloed op de koers van de organisatie.

Organize the RUG is een platform waarop de macht om dit werkelijkheid te maken gebouwd kan worden. Wij organiseren een *general assembly* waar alle medewerkers en studenten een gelijke stem hebben en zich kunnen uitspreken over de richting die de universiteit opgaat. Het referendum was een symbolische stem om inzichtelijk te maken hoe het besluit over de herstructurering door een meerderheid wordt afgewezen. De stakingen van afgelopen jaar in het hoger onderwijs hebben laten zien wat een macht de universiteitspersoneel heeft als zij samen voor hun belangen opkomen. Dit is het soort zelfvertrouwen dat we verder moeten opbouwen om echte zeggenschap op te kunnen eisen.

Voor meer informatie over het referendum, bezoek de website van OtR: organizetherug.wordpress.com

Over Organize the RUG

OrganizetheRUG (OtR) is ontstaan tijdens de COVID-pandemie toen een klein groepje RUG-collega's zich verbaasde over het gebrek aan een actieve en zichtbare lokale vakbond tijdens de crisis, een onverantwoordelijk hoge werkdruk en het gebrek aan (mede-)zeggenchapschap op de universiteit. Het voornaamste doel was eenvoudig: de RUG organiseren; iedere werknemer aangesloten bij een vakbond en klaar om te staken als het moment daar is.

OrganizetheRUG is blijven groeien met het bindende principe van opbouwen van collectieve arbeidersmacht door middel van zelforganisatie. Hetzelfde principe onderschrijft de macht van een vakbond. OtR is geen project van de FNV of AOb, maar een medewerkersinitiatief zonder eenduidige vakbonds-signatuur. Ons doel is in eerste instantie onze werkvloer organiseren, waarvoor wij de bestaande instituties gebruiken. Zo staan wij half binnen en half buiten de bond. Wij gebruiken lidmaatschap van de bonden als 'ask' om mensen te activeren, maar daar stopt het niet.

Een groot deel van OtR heeft de Organizing for Power cursus van Jane McAlevey gevolgd. Dit heeft ons veel praktische en theoretische handvatten ge-

geven om onze collega's te organiseren. De macht van werknemers zit in hun aantallen. Daarom is ons doel om de hele RUG te organiseren.

De opgebouwde organisatiestructuur stelde ons in staat om vorig jaar in vrij korte tijd veel te bereiken rond de staking van 18 maart. Weinig van onze collega's hadden eerder gestaakt en toch hebben zes faculteiten hun eigen ochtendprogramma georganiseerd om collega's te betrekken bij de actie. Dit werd centraal gecoördineerd in OtR vergaderingen, waar een kerngroep werd gevormd voor communicatie met de coalitiepartners en voor de organisatie van het collectieve deel van het middagprogramma. De facultaire comités ontstonden organisch na de assembly waar de stakingsdatum werd gekozen. Onze bestaande whatsapp community (450 leden) vormde organisch een nuttig kanaal om die communicatie voort te zetten.

De universiteit is geen bedrijf maar een publieke instelling en moet ook zo bestuurd worden. De strijd aan de RUG maakt deel uit van een groter geheel. Bezuinigingspolitiek is niet alleen voelbaar in het onderwijs, maar in de hele publieke sector.

Lees meer over de geschiedenis van OtR in publicatie #28 van de Burcht 'Hoger onderwijs in verzet' op deburcht.nl